

ПРОГРАМА
розвитку туризму і курортів у Закарпатській області
на 2021 – 2023 роки

I. Загальні положення

Програму розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2021 – 2023 роки (далі – Програма) розроблено відповідно до основних вимог законів України «Про туризм», «Про курорти», «Про особисте селянське господарство» та спрямовано на реалізацію положень Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року, Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 року № 168-р «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» туризм визнано однією з основних галузей економіки і визначено основні напрями реалізації Стратегії.

Сучасний туризм функціонує в умовах конкуренції. Кожен район, місто, громада намагаються пропагувати та популяризувати свою туристичну привабливість.

Розвиток туристичної і транспортної інфраструктури на території Закарпатської області, забезпечення якості туристичного обслуговування відповідно до вимог сучасних стандартів є одним з основних завдань розвитку туристично-рекреаційної галузі регіону.

Природно-ресурсний потенціал краю, вигідне географічне положення, наявність джерел мінеральних та термальних вод, багата культурно-історична спадщина є вагомими передумовами пріоритетного розвитку індустрії туризму, санаторно-курортного лікування, оздоровлення, відпочинку, спрямованого на вітчизняних та іноземних споживачів.

Розвиток туризму сприяє підвищенню рівня зайнятості, диверсифікації національної економіки, збереженню і розвитку культурного потенціалу, збереженню екологічно безпечного навколишнього природного середовища, а також підвищує рівень інноваційності національної економіки, сприяє гармонізації відносин між різними країнами і народами.

Паспорт Програми наведено у додатку 1 до Програми.

II. Визначення проблем, на розв'язання яких спрямовано Програму

Туризм набуває масового характеру і вже став однією з провідних, високоприбуткових та найбільш динамічних галузей світового господарства. Туристична сфера сьогодні об'єднує понад 50 дотичних галузей, зокрема культуру, мистецтво, спорт, освіту, науку, фінанси, зв'язок, народні промисли, гастрономію тощо. Кожен учасник туристичного ринку намагається максимально популяризувати власний туристичний потенціал як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. А, отже, ця сфера передбачає максимальну консолідацію зусиль більшості учасників.

Туризм став однією з головних платформ для зміцнення контактів і встановлення добросусідських відносин, що сприяє зміцненню авторитету регіону на вітчизняній та міжнародній аренах, залученню інвестицій та розвиває інфраструктуру, формує імідж території тощо.

Для органів державної влади створюються сприятливі умови щодо діяльності у туристично-рекреаційній сфері, що дозволить використовувати механізми для інвестування як масштабних, так і невеликих проєктів.

Зростання потужностей туристично-рекреаційної інфраструктури за рахунок залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій має стати одним із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку Закарпатської області. Кошти, які витрачає кожен турист у межах області, є прямою інвестицією у туристично-рекреаційний комплекс. Збільшення числа внутрішніх та в'їзних туристів повинно стати ефективним інструментом економічного зростання регіону.

Закарпатська область є стратегічно важливим культурним, політичним та економічним регіоном України. Маючи унікальне прикордонне розміщення та сусідство чотирьох країн Європейського Союзу, область може стати найбільшим туристично-відпочинковим та курортним регіоном Західної України. Природно-ресурсний потенціал разом з історико-культурною спадщиною, великими напрацюваннями у сфері туризму та рекреації сприяють визначенню пріоритетності індустрії туризму, оздоровлення, санаторно-курортного лікування, відпочинку як українських, так і іноземних туристів на території Закарпаття.

Мережа оздоровчих, рекреаційних та туристичних об'єктів на території Закарпатської області нараховує 511 об'єктів, у тому числі: 23 – оздоровчих, 126 – рекреаційних, 362 – туристичних. В області одночасно можна розмістити близько 26000 осіб, майже 600 сільських садиб, які готові надавати туристичні послуги, та 25 туристично-інформаційних центрів.

Область традиційно проводить одну з найбільших туристичних виставок на території України зі статусом «міжнародна» – «Тур'євроцентр Закарпаття», основною особливістю якої є її соціальна спрямованість, що дозволяє туристичним підприємствам, спілкам, туристичним організаціям безоплатно презентувати власний туристично-рекреаційний потенціал.

Територія області вважається сприятливим місцем для розвитку найрізноманітніших видів і форм туризму та відпочинку. Будь-який аналіз туристично-рекреаційних можливостей Закарпаття засвідчує, що область має передумови для перспективного розвитку культурно-пізнавального, лікувально-оздоровчого, гірськолижного, природничо-пізнавального, науково-освітнього, релігійного, мисливського, сільського, екологічного, водного, етнічного, спортивно-оздоровчого, ділового, відпочинково-розважального видів туризму.

III. Мета Програми

Метою Програми є організація та проведення заходів, які сприятимуть розвитку туристичної галузі області, створенню сучасної інфраструктури туризму, конкурентоспроможного на національному та міжнародному ринках туристичного продукту, підвищенню якості туристичних послуг,

максимальному задоволенню туристичних потреб мешканців області та її гостей, залученню інвестицій, ефективному використанню природного, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалу, забезпеченню умов для повноцінного функціонування суб'єктів туристичної діяльності.

Основною метою Програми є створення системи, що забезпечить зростання туристичних потоків, зменшення безробіття, зацікавить потенційних інвесторів до створення туристичної інфраструктури на території області, сприятиме соціально-економічному розвитку регіону як складової держави та поліпшення добробуту населення.

IV. Шляхи і засоби розв'язання проблем, обсяги та джерела фінансування:

удосконалення системи управління підприємствами туристичної сфери;
розвиток та вдосконалення туристично-рекреаційної інфраструктури;
раціональне використання туристичних, рекреаційних ресурсів краю та об'єктів історико-культурної спадщини;

поліпшення аналітичної роботи у сфері туризму та діяльності курортів на основі відкритості та детінізації туристично-рекреаційної діяльності, удосконалення системи звітності;

підвищення професійного рівня працівників туристично-рекреаційної сфери;

створення безпечних умов для туристів;

міжнародне співробітництво та обмін досвідом у сфері туризму та курортів.

Фінансування з обласного бюджету здійснюється у межах видатків, передбачених у бюджеті на відповідний рік:

тис. гривень

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання Програми	Етапи виконання Програми за роками:			Усього витрат на виконання Програми:
	2021	2022	2023	
Усього, тис. гривень, у тому числі:	5000,0	5220,0	5270,0	15490,0
обласний бюджет	5000,0	5220,0	5270,0	15490,0

V. Завдання і заходи Програми та результативні показники

1. Розвиток туристичної і транспортної інфраструктури області:

1.1. Формування цілісної системи туристичних маршрутів області разом із сучасною інфраструктурою. Узгодження планів ремонту та будівництва доріг, у тому числі велодоріжок області, з Програмою у частині розвитку туристичної інфраструктури.

Очікувані результати: підвищення привабливості області як туристичного регіону, поліпшення якості туристичних послуг, збільшення туристичних

потоків на територію області через удосконалення системи дорожнього сполучення.

1.2. Координація залучення інвестицій у туристичну індустрію, у тому числі для будівництва об'єктів придорожного сервісу, а також колективних та індивідуальних засобів розміщення у районах та об'єднаних територіальних громадах області.

Очікувані результати: формування сприятливого інвестиційного іміджу, збільшення обсягів інвестування у туристичну галузь, підвищення привабливості області як туристичного регіону, збільшення кількості робочих місць, зростання якості життя населення.

1.3. Створення та відновлення розгалуженої системи туристичних маршрутів, їх обстеження, апробація, впровадження, інформаційний супровід та інфраструктурне забезпечення за напрямками туристичних маршрутів (маркування, встановлення вказівників). Поліпшення транспортно-логістичних можливостей області.

Очікувані результати: підвищення привабливості області як туристичного регіону, забезпечення безпеки туристів на території області, збільшення та впорядкування туристичних потоків.

1.4. Сприяння модернізації матеріальної бази туристичної індустрії, у тому числі через забезпечення доступних умов для відвідування туристичних закладів особами з інвалідністю.

Очікувані результати: підвищення рівня привабливості та пристосованості до потреб осіб з інвалідністю у сфері надання туристичних послуг, створення передумов для формування конкурентоспроможного регіонального туристичного продукту, рівних умов для осіб з інвалідністю, розвиток інклюзивного туризму.

1.5. Поліпшення руху туристичного тра

нспорту в адміністративно-територіальних одиницях, облаштування спеціалізованих стоянок біля об'єктів туристичних відвідувань, встановлення двомовних туристичних знаків та стендів тощо відповідно до державних стандартів.

Очікувані результати: розвиток туристичної інфраструктури, підвищення якості туристичних послуг, збільшення туристичних потоків, забезпечення безпеки туристів.

2. Просвітницька діяльність та науково-освітнє забезпечення розвитку туризму й діяльності курортів:

2.1. Формування сучасного ефективного конкурентоспроможного професійного управлінського, кадрового та педагогічного потенціалу.

Запровадження системи підготовки кваліфікованих кадрів для туристично-рекреаційної сфери, зокрема гідів-перекладачів, екскурсіводів, інструкторів із видів спортивного туризму, провідників тощо.

Очікувані результати: забезпечення сфери туризму і діяльності курортів кваліфікованими кадрами, підвищення якості обслуговування туристів, створення передумов для формування конкурентоспроможного регіонального туристичного продукту.

2.2. Обмін кращими практиками туристичної діяльності, у тому числі з питань сталого туризму, під час проведення науково-практичних конференцій, семінарів, засідань за круглим столом та інших заходів. Організація та

проведення інформаційних турів іншими регіонами України та країнами з метою обміну досвідом.

Очікувані результати: вивчення досвіду розвитку туристичної сфери на прикладі інших регіонів України та країн, вирішення нагальних проблем туристично-рекреаційної галузі.

2.3. Розроблення нових туристично-екскурсійних маршрутів для учнівської та студентської молоді, національно-патріотичне виховання дітей та молоді засобами туристично-краєзнавчої та екскурсійної роботи, організація роботи центрів (клубів) національно-патріотичної, туристично-краєзнавчої неформальної освіти, створення та організація роботи туристичних стоянок, притулків та баз на туристичних маршрутах для учнівської та студентської молоді. Використання діючих шкільних комплексів для створення шкіл у природі.

Очікувані результати: поліпшення виховної роботи, виховання у молоді почуття патріотизму, любові до рідного краю та розвиток сталого туризму.

2.4. Розроблення науково-обґрунтованих концепцій та програм регіонального розвитку перспективних туристично-рекреаційних територій.

Підготовка, розгляд та погодження клопотань про оголошення природних територій курортами державного та місцевого значення.

Очікувані результати: підготовка локальних інвестиційних проєктів у туристичній сфері, забезпечення збереження та раціонального використання цінних рекреаційних ресурсів області.

2.5. Участь у розробленні нормативно-правових документів та інструкцій з метою створення сприятливих умов для залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій, спрямованих на розвиток туристичної інфраструктури, підтримку середнього та малого підприємництва (зокрема у сільській місцевості) у сфері туризму і діяльності курортів.

Очікувані результати: формування сприятливого інвестиційного іміджу, збільшення обсягів інвестування, кількості робочих місць, зростання якості життя населення.

2.6. Впровадження механізмів державно-приватного партнерства у розвиток туристичної сфери області.

Очікувані результати: злагоджена робота та оперативне реагування на тенденції у туристичній сфері усіх гілок влади, бізнесу та громадськості, прогнозування туристичних потоків і процесів, створення передумов для формування конкурентоспроможного туристичного продукту.

2.7. Консолідація можливостей влади, бізнесу, громадськості щодо розроблення програмних документів у туристичній сфері. Розроблення механізму підтримки перспективних проєктів розвитку туризму та курортів на обласному рівні, заходів зі спрощення нормативних та дозвільних документів.

2.8. Удосконалення єдиних підходів та правил здійснення діяльності у сфері туризму та курортів на регіональному рівні.

Очікувані результати: злагоджена робота та оперативне реагування на тенденції у туристичній сфері усіх гілок влади, бізнесу та громадськості.

2.9. Удосконалення системи підготовки кадрів для сфери туризму та діяльності курортів.

Очікувані результати: забезпечення сфери туризму і діяльності курортів кваліфікованими кадрами, підвищення якості обслуговування туристів,

створення передумов для формування конкурентоспроможного туристичного продукту.

3. Розвиток туристичних дестинацій:

3.1. Ефективне та раціональне використання природно-ресурсного потенціалу області у туристичних цілях.

Очікувані результати: розвиток туристичної сфери як провідного виду економічної діяльності в регіоні, збільшення частки туристичної сфери у валовому регіональному продукті, підвищення показників зайнятості населення (зокрема у сільських населених пунктах).

3.2. Підтримка та розвиток народних ремесел як складової Програми туристичного обслуговування, включення у місцеві туристичні продукти майстер-класів з народних промислів тощо.

Очікувані результати: збереження традицій і звичаїв багатонаціонального регіону, створення передумов для формування конкурентоспроможного регіонального туристичного продукту, збільшення туристичних потоків.

3.3. Сприяння створенню на території області сучасних туристично-рекреаційних комплексів.

Очікувані результати: розвиток туристичної сфери як провідного виду економічної діяльності в регіоні, збільшення частки туристичної сфери у валовому регіональному продукті, підвищення показників зайнятості населення (зокрема у сільських населених пунктах).

3.4. Активізація розвитку сільського зеленого туризму як необхідної передумови комплексного соціально-економічного розвитку сільських територій. Розвиток видів туризму, заснованих на природному потенціалі регіону, у тому числі агроекотуризму.

Очікувані результати: вирішення соціально-економічних проблем сільської місцевості, поліпшення умов та якості життя сільського населення, самозайнятість населення, можливість додаткового заробітку.

3.5. Підвищення рівня інвестиційної, соціальної привабливості та впізнаваності історико-культурних об'єктів.

Очікувані результати: підвищення рівня привабливості та пристосованості до потреб туризму об'єктів історико-культурної спадщини, створення передумов для формування конкурентоспроможного регіонального туристичного продукту.

3.6. Забезпечення інфраструктурного облаштування та належної промоції визначних об'єктів природно-заповідного фонду у складі регіональної та національної мереж туристично-екскурсійних маршрутів.

Очікувані результати: підвищення рівня привабливості та пристосованості об'єктів природно-заповідного фонду, збільшення та впорядкування туристичних потоків, формування конкурентоспроможного туристичного продукту.

3.7. Забезпечення якісного сервісного обслуговування у туристичній індустрії.

Очікувані результати: формування конкурентоспроможного туристичного продукту, поліпшення туристичної привабливості регіону, збільшення туристичних потоків.

3.8. Створення безпечних умов для туристів, проведення обстеження, очищення та впорядкування пішохідних туристичних маршрутів.

Очікувані результати: забезпечення безпечних умов перебування туристів на пішохідних туристичних маршрутах.

3.9. Реалізація міжнародних проєктів, програм та міжнародний обмін досвідом провідних фахівців у галузі туризму та рекреації, у тому числі співфінансування проєктів міжнародної технічної допомоги.

Очікувані результати: залучення додаткового фінансування у сферу, розвиток туристичної інфраструктури, встановлення співпраці в рамках Карпатського Єврорегіону тощо.

3.10. Налагодження партнерства в рамках нової Макрорегіональної стратегії ЄС для Карпатського регіону з метою ефективного використання ендогенного потенціалу гірських районів та реалізації спільних транскордонних проєктів у туристичній галузі, які стануть рушійною силою для подальшого соціально-економічного розвитку області.

Очікувані результати: активізація та швидкі темпи розвитку туристично-рекреаційної галузі Карпатського регіону зі збереженням цінностей навколишнього середовища і культурного надбання.

4. Популяризація туристичного потенціалу Закарпаття:

4.1. Презентація області як туристичного регіону на національному та міжнародному рівнях через участь у виставках, форумах, конференціях, засіданнях за круглим столом, семінарах, днях добросусідства тощо.

Очікувані результати: формування сприятливого туристичного іміджу, розширення географії туристичних потоків в область, активізація туристичного бізнесу в регіоні.

4.2. Створення умов для формування області як центру міжнародного туризму в Україні.

Очікувані результати: підтримка і консолідація профільної виставкової діяльності, створення на регіональному туристичному ринку однієї з найбільших національних туристичних виставок, розширення географії туристичних потоків в область, активізація туристичного бізнесу в регіоні.

4.3. Інформування громадськості про досягнення та проблемні питання щодо розвитку туристичної галузі області у мережі «Інтернет» та ЗМІ.

Очікувані результати: формування сприятливого туристичного іміджу регіону, збільшення туристичних потоків, збільшення відрахувань до бюджетів усіх рівнів.

4.4. Випуск інформаційних видань та відеофільмів про туристично-рекреаційну індустрію області тощо.

Очікувані результати: поліпшення туристичного іміджу області, збільшення туристичних потоків, збільшення відрахувань до бюджетів усіх рівнів.

4.5. Сприяння запровадженню анімаційного забезпечення туристичного продукту.

4.6. Розроблення та виготовлення туристичної презентаційно-довідкової та сувенірної продукції з туристичним логотипом Закарпаття.

4.7. Організація та проведення туристично-привабливих акцій, фестивалів, традиційних свят.

Очікувані результати: поліпшення туристичного іміджу області, збільшення туристичних потоків.

5. Співфінансування проєктів регіонального розвитку у туристичній галузі.

Очікувані результати: реалізація проєктів регіонального розвитку у туристичній сфері, що сприятиме підвищенню привабливості області як туристичного регіону та поліпшенню якості надання туристичних послуг.

VI. Напрями діяльності та заходи Програми

Пріоритетні напрями Програми:

створення та просування туристичного продукту Закарпаття на внутрішньому і міжнародному туристичних ринках;

розвиток та реконструкція дорожньо-транспортної інфраструктури;

розвиток оздоровчо-лікувального туризму на базі мінеральних та біотермальних вод Закарпаття;

розвиток сільського (зеленого) туризму;

розвиток екологічного туризму на основі природо-заповідних територій краю;

сприяння розвитку еногастрономічного туризму;

сприяння розвитку активних видів туризму (пішохідного, гірського, водного, гірськолижного, кінного тощо) з урахуванням необхідності забезпечення ефективного природокористування та охорони навколишнього середовища;

забезпечення туристично-рекреаційної галузі області кваліфікованими кадрами;

запровадження системи контролю за роботою туристичних підприємств, екскурсіводів та гідів-перекладачів, які працюють на території Закарпатської області;

підвищення якості та розширення асортименту туристично-рекреаційних послуг;

створення сприятливих економіко-правових та організаційних умов для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у туристичну сферу;

проведення інформаційно-рекламної роботи щодо популяризації та пропаганди туристичного потенціалу Закарпаття на світових туристичних ринках;

підтримка фестивального руху в області;

активізація міжнародної співпраці у сфері туризму і курортів;

налагодження співпраці між владою, представниками туристичного бізнесу та громадськістю;

реалізація проєктів регіонального розвитку.

Напрями діяльності та заходи Програми реалізуються за рахунок коштів та у межах видатків обласного бюджету (додаток 2 до Програми), передбачених на розвиток туризму та курортів, суб'єктів підприємництва усіх форм власності, громадських та неприбуткових організацій, міжнародної технічної допомоги і грантів, інвестиційних коштів, інших джерел, не заборонених законодавством.

VII. Очікувані результати та ефективність Програми

Реалізація заходів Програми сприятиме створенню умов для впровадження ефективної маркетингової та інформаційної політики з підтримки регіонального та вітчизняного туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному туристичних ринках, зростанню туристичних потоків та збільшенню надходжень від туристичної діяльності до бюджетів усіх рівнів.

Розвиток туризму в області стимулюватиме економічну активність, а малого й середнього бізнесу – сприятиме створенню нових робочих місць у різних секторах економіки.

Створення високоякісного туристично-рекреаційного продукту та формування конкурентоспроможної на внутрішньому й світовому ринках індустрії туристичних і рекреаційних послуг забезпечить комплексний розвиток території, сприятиме формуванню області як центру промоційної діяльності туристичної галузі.

Завдання	Показники	Одиниця виміру	Значення показників за роками:		
			2021 рік	2022 рік	2023 рік
Економічні	Кількість обслуговуваних туристів	тис. осіб	2000	2200	2400
	Туристичний збір	млн грн	8,5	9,3	10,2

VIII. Координація та контроль за виконанням Програми

Координацію і контроль за виконанням Програми здійснює управління туризму та курортів облдержадміністрації.

Структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації та органи місцевого самоврядування, територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади, які є відповідальними за виконання передбачених Програмою заходів, забезпечують їх реалізацію у повному обсязі у визначені терміни та подають відповідну інформацію управлінню туризму та курортів облдержадміністрації до 20 січня наступного року за звітним періодом протягом 2022 – 2024 років.

Управління туризму та курортів облдержадміністрації здійснює контроль за реалізацією заходів Програми і подає узагальнену інформацію про її виконання облдержадміністрації до 1 лютого наступного року після звітного періоду. Контроль за виконанням Програми здійснюється облдерж-адміністрацією та обласною радою. Управління туризму та курортів облдержадміністрації подає обласній раді обґрунтовану оцінку результатів виконання Програми щороку.

Основні напрями та заходи Програми будуть корегуватися з урахуванням соціально-економічної ситуації в області та чинної нормативно-правової бази.

ПАСПОРТ
Програми розвитку туризму і курортів у Закарпатській області
на 2021 – 2023 роки

1.	Ініціатор розроблення Програми	Закарпатська обласна державна адміністрація
2.	Підстава для розроблення Програми	Закони України «Про туризм», «Про курорти», розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року», Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років
3.	Розробник Програми	Управління туризму та курортів облдерж-адміністрації
4.	Співрозробники Програми	Відповідні структурні підрозділи облдерж-адміністрації, вищі навчальні заклади, громадські організації у туристичній галузі, агентства регіонального розвитку (за згодою)
5.	Відповідальні виконавці Програми	Управління туризму та курортів облдерж-адміністрації, відповідні структурні підрозділи облдержадміністрації, райдержадміністрації, об'єднані територіальні громади, територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади (за згодою)
6.	Учасники Програми	Відповідні структурні підрозділи облдерж-адміністрації, райдержадміністрації, об'єднані територіальні громади, територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади (за згодою)
7.	Термін реалізації Програми	2021 – 2023 роки
8.	Місцеві бюджети, які беруть участь у вико-нанні Програми (для комплексних програм)	Обласний бюджет
9.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, усього, у тому числі:	15 490,00 тис. гривень
	коштів обласного бюджету	15 490,00 тис. гривень
	коштів районних бюджетів	–

Заступник голови ради

Денис МАН